

مدلسازی ساختاری در تبیین مولفه‌های توسعه پایدار اماکن ورزشی بر محیط شهری

محمد رسول خدادادی*^۱، فاطمه عبدوی^۲، سجاد پشایی^۳

۱. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه تبریز، ایران

۲. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه تبریز، ایران

۳. دانشجوی دکتری مدیریت بازاریابی ورزشی دانشگاه تبریز، ایران

تاریخ دریافت: (۹۶/۱۰/۲) تاریخ پذیرش: (۹۷/۷/۲۸)

Structural Modeling in Explanation Components of Sustainable Development of Sport Places on Urban Environment

M. R. Khodadadi*¹, F. Abdavi², S. Pashaie³

1. Assistant Professor, Sport Management, University of Tabriz, Iran

2. Assistant Professor, Sport Management, University of Tabriz, Iran

3. PhD student, Sports Marketing Management, University of Tabriz, Tabriz, Iran

Received: (23 December 2017)

Accepted: (20 October 2018)

Abstract

The purpose of the research was, structural modeling in explanation components of sustainable development of sport places (Economic, Social Factors and Environmental) on Urban Environment. The survey population comprised 650 residents around the Takhti Stadium, police forces, municipally-owned forces around the stadium and stadium officials. The sample via stratified random sampling targeted 235 people were selected. The present study was descriptive, is the analytical type survey. A questionnaire was used to collect data. The validity (content, convergence, divergence) and reliability (factor loadings, reliability of supplies and alpha coefficient) questionnaires were well within acceptable limits. The results of hypotheses testing can be used by software AMOS respectively and using the path (B). The results showed that, the components of sustainable development of sports places (economic, environmental) had a significant effect on the urban environment of Tabriz. Also, among the social determinants of sustainable development of sports places, no significant positive effects on the urban environment were found. The environmental with a regression coefficient of 0.73 had the most impact on the urban environment of Tabriz. So custodian's sports community with the sustainable development desirable future for human societies is guarantee and where the living conditions and the use of resources, without damaging the integrity, stability and beauty of critical systems, human needs are solved.

Keywords

Economic, Social, Takhti Stadium, Ecological, Structural Modeling.

چکیده

هدف از انجام پژوهش، مدل‌سازی ساختاری در تبیین مولفه‌های توسعه پایدار اماکن ورزشی (اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی) بر محیط شهری بود. جامعه آماری پژوهش را ۶۵۰ نفر از ساکنان اطراف ورزشگاه تختی، نیروهای انتظامی، نیروهای شهرداری مستقر در اطراف ورزشگاه و مسئولین ورزشگاه تشکیل داده‌اند. حجم نمونه از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و هدفمند به تعداد ۲۳۵ نفر انتخاب شدند. پژوهش حاضر توصیفی، پیمایشی از نوع تحلیلی است. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده شد. روایی (محتوی، همگری، واگرا) و پایایی (بارعاملی، ضریب پایایی مرکب و ضریب آلفای کرونباخ) پرسش‌نامه‌ها در حد قابل قبول و خوب بودند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها را می‌توان توسط نرم‌افزار AMOS و با استفاده از ضرایب رگرسیونی نشان داد. یافته‌های پژوهش نشان داد، مولفه‌های توسعه پایدار اماکن ورزشی (اقتصادی، زیست محیطی)، بر محیط شهری تبریز تاثیر معنی‌داری داشت، همچنین بین عامل اجتماعی توسعه پایدار اماکن ورزشی، تاثیر مثبت و معنی‌داری بر محیط شهری یافت نشد که از این میان عامل زیست محیطی با ضریب رگرسیونی ۰/۷۳ بیشترین تاثیر را بر محیط شهری تبریز داشت. بنابراین متولیان جامعه ورزشی با ایجاد توسعه پایدار، آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری تضمین می‌کنند و در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌کنند.

واژه‌های کلیدی

عامل اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی، ورزشگاه تختی، مدل ساختاری.

*Corresponding Author: Mohammad Rasoul Khodadadi

E-mail: m.khodadadi@tabrizu.ac.ir

* نویسنده مسئول: محمد رسول خدادادی

مقدمه

توسعه پایدار^۱ فرآیندی است که آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری متصور می‌شود و در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌سازد (نوابخش و ارجمندسیاه‌پوش، ۱۳۸۸: ۱۷).

توسعه پایدار به عنوان یک فرآیند در حالی که لازمه بهبود و پیشرفت است، اساس بهبود وضعیت و رفع کاستی‌های اجتماعی و فرهنگی جوامع پیشرفته را فراهم می‌آورد، و باید موتور محرکه پیشرفت متعادل، متناسب و هماهنگ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تمامی جوامع و بویژه کشورهای در حال توسعه باشد (نوابخش و ارجمندسیاه‌پوش، ۱۳۸۸: ۱۷). امروزه بیش از نیمی از مردم جهان در شهرها زندگی می‌کنند، و از یک سو شهرها به عنوان یکی از کانون‌های توسعه اجتماعی، اقتصادی و فضایی به شمار می‌روند (وارول و همکاران^۲، ۲۰۱۰). از سوی دیگر مناسب‌ترین مکان‌هایی هستند که مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در آن‌ها پدید می‌آید (کنلی، ۲۰۰۷). در یکی دو دهه بعد از جنگ جهانی دوم، در طراحی و تخصیص فضاهای شهری توجه چندانی به خدمات در ابعاد مختلف، نشد. عواملی نظیر فضاهای سبز، مکان‌گزینی عوامل آلوده کننده اتمسفر و دیگر آلودگی‌ها، بدون محاسبه صورت پذیرفت و به طبع محدوده‌هایی هم که بتوان در آنجا خدمات ورزشی را به ساکنان شهرها ارائه داد از یاد رفت. به طور کلی می‌توان گفت که در این سال‌ها به فضای زیستی به صورت یک بعدی و فقط از دیدگاه ساخت و ساز نگریده شده. این حالت تا اوایل دهه هفتاد در اروپا و آمریکای شمالی حاکم بود ولی با طرح مسائل زیست محیطی، بهداشتی و دست‌آوردهای علوم پزشکی و تجویز پزشکان مبنی بر مضرات فقدان و یا کمبود فضای سبز شهری، میدین و اماکن ورزشی اولیه و لازم برای زندگی شهری، طراحان و تئورسین‌های شهرسازی در ارائه مدل‌های شهری نوین، بخش قابل توجه و متناسبی را به فضای غیرمسکونی اختصاص دادند (سوبوتینا^۳، ۲۰۰۴).

بروز و اشاعه ورزش به دنبال احساس نیازی بود که زندگی شهری کم‌تحرك از لحاظ فیزیکی برای بشر فراهم آورد که بعدها با شکل جدیدتر و تکامل یافته‌تر به حضور خود در کنار جوامع گوناگون بشری در پنج قاره جهان ادامه داد. اکنون در

کشورهای صنعتی و پیشرفته، معمولاً برخورداری از یک سرانه مناسب از فضاهای خدماتی و ورزشی الزامی شده است و بنابراین در هر گونه برنامه‌ریزی شهری، ضرورت‌های بهداشتی، تفریحی و زیست محیطی ایجاب می‌کند که به دنبال یک سرانه مناسب در تخصیص فضاها برای ارائه خدمات ورزشی در محدوده شهرها بود (ژورنال بین‌المللی المپیک^۴، ۲۰۱۵). با افزایش سرمایه‌گذاری و تأمین بودجه برای ایجاد پارک‌ها، تسهیلات ورزشی - تفریحی و افزایش اماکن ورزشی و بهبود ارائه خدمات ورزشی می‌توان هزینه‌ای را که قرار است صرف درمان شود پس انداز کرد (براونسون، ۲۰۰۱).

برنامه‌ریزی برای ورزش، جدا از برنامه‌ریزی برای گسترش دیگر بخش‌های مربوط به یک جامعه نیست و از نتایج هر تصمیم، امور دیگر نیز متأثر می‌شود. ورزش از آنجا که با روح، اندیشه، تفکر و ذهن مردمان و نیز قوای بدنی و فیزیک افراد سر و کار دارد، بر روی دیگر بخش‌های یک جامعه، آثار اساسی و دائمی دارد. یکی از راه‌های سوق دادن مردم به ورزش، ایجاد اماکن ورزشی در شهرها می‌باشد. امروزه تمام اقشار جامعه از پیر و جوان به ورزش روی آوردند، دیگر سن خاصی برای ورزش وجود ندارد و همه گروه‌های سنی مردم، خود را نیازمند به ورزش و استفاده از امکانات ورزشی می‌دانند (سیراد و پات^۵، ۲۰۰۱). هم‌چنین در طول پنجاه سال گذشته، جمعیت کشور حدود چهار برابر شده است که بطور طبیعی نیاز به امکانات و خدمات ورزشی را افزایش می‌دهد (فخری، ۱۳۸۷). اماکن ورزشی در کشور ما از بهره‌وری مناسبی برخوردار نبوده و توزیع این‌گونه اماکن کاملاً ناعادلانه بوده و از ضوابط خاصی پیروی نمی‌کنند (کارگر و همکاران، ۱۳۸۳) و حتی ظرفیت‌های جمعیتی ورزشگاه‌ها در ایران، اعم از ورزشکار و تماشاچی نیز دچار نارسایی است، بطوری که تقریباً در همه شهرها، هیچ یک از واحدهای ورزشی متناسب با تجهیزات و سرمایه خود، موفق به جذب ورزشکاران و یا تماشاچیان نشده است، لذا تاسیسات ورزشی از رونق و تراکم لازم فعالیت‌های ورزشی محروم و بار مالی اضافی بر دوش اقتصاد کشور می‌باشد (فخری، ۱۳۸۷). استاندارد مطلوب سرانه ورزشی در ایران حداقل ۲ و حداکثر ۴ متر مربع تعیین شده است، ولی براساس آمار منتشر شده در سال ۱۳۹۴ از سوی وزارت ورزش و جوانان، سرانه ورزشی در ایران حدود ۰/۷۳ متر مربع می‌باشد (روزنامه ایران ورزشی، ۱۳۹۴) و عدم تعادل در توزیع امکانات به همراه نارسایی عمومی در تخصیص زمین و تجهیزات، به ویژه با در نظر

4 International Olympic Committee
5 Sirard and Pat

1 Sustainable development
2 Varol, et al
3 Soubbotina

ساخت استادیوم و مجتمع ورزشی در شهرستان جانسون^{۱۰} ایالت کنزاس^{۱۱} آمریکا به بررسی بازارهای محلی و اقتصاد منطقه، امکانات ورزشی موجود، شبکه حمل و نقل محلی و برآورد علاقه و نیازهای ورزشی ساکنین پرداخته شد. زیگفرید و زیمبالست^{۱۲} (۲۰۰۰)، در بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۹، ۴۶ ورزشگاهی که میزبان برگزاری مسابقات ورزشی بزرگ در لیگ‌های ملی هاک، بسکتبال، فوتبال و بیسبال بودند را مورد بررسی و ارزیابی قرار دادند. یافته‌های پژوهش آنها نشان می‌دهد از آنجایی که تاسیسات و اماکن ورزشی تأثیرات شگرفی بر زندگی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی عموم مردم داشته، در طول این سال‌ها رقمی بالغ بر ۲۲ میلیارد دلار صرف بازسازی و تجهیز این ورزشگاه‌ها شده است. باد^{۱۳} (۱۹۹۴)، در پژوهشی با عنوان استادیوم‌ها، ورزش‌های حرفه‌ای و توسعه اقتصادی، که بر روی ۳۶ منطقه کلان شهری آمریکا انجام شد، معیار و شواهد مهمی از لحاظ آماری برای پشتیبانی از این استدلال که تیم‌های ورزشی و استادیوم‌ها تأثیر چشمگیری بر روی رشد و توسعه اقتصاد محلی دارند، ارائه نداد. همچنین که پاسکوال^{۱۴} و همکاران (۲۰۰۹)، اثرات اجتماعی - اقتصادی ناشی از مجاورت با اماکن ورزشی را با استفاده از نرخ بیکاری و متوسط سطح درآمد منطقه بررسی نموده و چنین نتیجه گرفتند که برخلاف نتایج مشاهده شده در مطالعات قبلی، یافته‌های پژوهش آنها تأثیر معنی‌داری را بین وضعیت اجتماعی - اقتصادی و سطح زندگی افراد نشان نمی‌دهد. تحقیقات اخیر نیز با رویکرد تقریباً مشابهی به موضوع نگاه کرده و اماکن و فعالیت‌های ورزشی را زمینه‌ساز توسعه پایدار دانسته‌اند. فلیگور و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای با عنوان "تعهد اخلاقی برای حفظ میراث از طریق امکانات ورزشی و تفریحی" بیان کردند که جوامع و تشکلهای اجتماعی ممکن است با توجه به ارزش‌هایی که اماکن ورزشی و تفریحی دارند، یک تعهد اخلاقی برای حفظ میراث ماندگار آن جامعه داشته باشند. حفظ این میراث می‌تواند در قالب اطمینان از بقای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و سوابق آن تعریف و به‌عنوان یک فعالیت مدیریتی مدنظر قرار گیرد. مارکوویچ و پتروویچ^{۱۶} (۲۰۱۳) عقیده دارند که در گردشگری معاصر، ورزش و سلامت به‌طور فزاینده‌ای به

گرفتن سهم جمعیت شهری از این امکانات به وضوح آشکار می‌شود. با توجه به نیاز کشور و سیاست‌های جاری مبنی بر افزایش سرانه فضاهای ورزشی، سرمایه‌گذاری کلان در جهت ساخت و توسعه اماکن ورزشی توسط دولت و بخش خصوصی انجام می‌گیرد، ولی به دلیل فقدان مراجع مطالعاتی و تخصصی، اغلب اثرات اماکن ورزشی احداث شده و یا در دست احداث بر محیط اطراف خود بدون بررسی رها شده و با ابهامات فزاینده روبرو است (شکوئی، ۱۳۸۳).

اماکن ورزشی علاوه بر پیامدهای مثبت خود مانند: افزایش سطح رفاه، اشتغال، ارتباطات، حمل و نقل، برخورداری از امکانات و خدمات و...، احتمالاً دارای آثار نامطلوبی چون: مشکلات و مسائل زیست محیطی، معضلات فرهنگی، اجتماعی و... می‌باشد. ساخت یک مکان ورزشی همیشه با صرف هزینه‌های بالا و بدون توجه به آثار این اماکن در نقطه‌ای از شهر ساخته می‌شود و پس از مدتی از افتتاح و بهره‌برداری، این اثرات خود را نمایان ساخته‌اند. به‌طوری که اغلب اوقات، انجام فعالیت‌های ورزشی در آنها متوقف شده یا کاهش یافته است (کلادل، ۱۳۷۳). انجمن مدیریت استادیوم‌ها (۲۰۰۶)^۶، در گزارش سالیانه خود بیان می‌کند که ساخت یک مجموعه ورزشی در کاونتی^۷ انگلستان باعث توسعه اقتصادی جامعه از قبیل ایجاد شغل‌های محلی برای افراد ساکن شهر و افزایش فضای ورزشی در شهرگردیده است. البته در این گزارش اثرات منفی استادیوم‌ها بر محیط اطراف خود را افزایش حجم ترافیک، کمبود و کاهش محوطه پارکینگ، سروصدا، ایجاد آسغال و زباله، نورپردازی‌های تند و زیاد، نژاد پرستی، دزدی و رفتارهای ضداجتماعی دیگر می‌داند. گری^۸ (۲۰۰۵) اشاره می‌کند که در انتخاب زمین برای احداث و ساخت هر نوعی از اماکن ورزشی باید به اثر اماکن ورزشی بر محیط و جغرافیای اطراف آن منطقه توجه کرد.

سانتو^۹ (۲۰۰۵)، نیز در پژوهشی با عنوان اثرات اقتصادی استادیوم‌ها و اماکن ورزشی، نوزده ناحیه مرکزی در شهرهایی که در طی سال‌های ۱۹۸۴ تا ۲۰۰۱ دارای استادیوم ورزشی برای تیم‌های لیگ برتر فوتبال یا بیسبال بودند را مورد بررسی قرار داد و همبستگی مثبتی بین سهم درآمد محلی و وجود این تیم‌های ورزشی را در هشت ناحیه شهری از این ۱۹ ناحیه نشان داد. در مطالعه امکان‌پذیری

10 - Johnson
11 - Kansas
12 - Siegfried & Zimbalist
13 - Baade
14 - Pascual
15 - Pflieger et al
16 Markovic & Petrovic

6 - Federation of Stadium Communities
7 - Coventy
8 - Gray
9 - Santo

رویدادهای مهم ورزشی بر کیفیت زندگی ساکنان شهرهای میزبان گزارش کردند که آثار مثبت میزبانی شامل غرور ملی، افزایش وجهه کشور، توسعه ورزش، انسجام و وحدت و توسعه زیرساخت‌هاست و آثار منفی شامل افزایش ترافیک و شلوغی، افزایش جرایم و آلودگی‌های صوتی خواهد بود. اابسالیامو^{۲۱} (۲۰۱۵) تاثیر رویدادهای بزرگ ورزشی و فرهنگی در توسعه پایدار شهر بررسی کرده و تاثیر رویدادهای بزرگ ورزشی و فرهنگی در بهبود کیفیت زندگی منطقه تایید کرده که همه موجب تقویت توسعه پایدار در کازان و جمهوری تاتارستان شده است. مسجاسز لچ^{۲۲} (۲۰۱۴) این مقاله توجه به مشکل مدیریت زباله‌های شهری در چارچوب توسعه پایدار شهری است. هدف از این مقاله تجزیه و تحلیل دینامیک از نظر ویژگی‌های مدیریت زباله شهری در مناطق شهری است. که جنبه‌های اصلی پایداری شهری را از سه منظر زیست-محیطی، اجتماعی و اقتصادی بررسی کردند به این نتیجه رسیدند که تولید زباله شهری یک عملکرد ذاتی در جوامع شهری است که هنوز هم می‌توان برای به حداقل رساندن تاثیر منفی زیست محیطی، از طریق سیستم مدیریت زباله که، جدا از اثرات زیست محیطی، همچنین می‌تواند موجب قدرت پردازش اجتماعی و اقتصادی شود. ایدیلفتی^{۲۳} و همکاران (۲۰۱۵) به درک عمومی از چشم‌انداز فرهنگی به سوی توسعه پایدار پرداختند. نویسندگان بر این باورند که درک عمومی نسبت به جاذبه‌های فرهنگی افزایش فوق‌العاده برای هر توسعه خواهد داد. این یافته‌ها به سمت حفظ جاذبه‌های فرهنگی شامل معماری، جاذبه‌های دین و امنیت محیط زیست طبیعی کمک می‌کند.

به گزارش نشریه پروکوست^{۲۴} (۲۰۱۶)، بان کی مون، دبیر کل سازمان ملل اظهار داشت که رویدادهای ورزشی بزرگ می‌تواند روح وحدت در جهان را گسترش دهد و ابراز امیدواری کرد که این رویدادها مانند بازی‌های المپیک منجر به ترویج توسعه پایدار در جهان خواهد بود. سازمان‌دهندگان این رویداد ورزشی باید با همکاری مسئولان محلی و جوامع، برنامه‌ریزی خود را با پروژه‌ها و اهداف گسترده‌تر، مانند مناطق نوظهور، تقویت رشد، ایجاد اشتغال و ترویج دسترسی برای افراد معلول هماهنگ کنند. در تحقیقات داخلی نیز تا حدودی اثر هر یک از عوامل توسعه پایدار ملموس و قابل تأمل است طوری که در پژوهش پاداش و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۵) با بررسی تأثیرات میزبانی

انگیزه غالب برای انجام یک سفر، و به‌عنوان یک نتیجه از زندگی مدرن و تعطیلات فعال مکرر تبدیل شده است. ورزش‌های زمستانی آغازگر توسعه استراحتگاه در کوه بوده و تفرجگاه کوه برای ساخت و ساز هتل، بالابر اسکی، تجهیزات تولید برف مصنوعی و سرمایه‌گذاری به خاطر جذب تعداد فزاینده‌ای از مشتریان توریستی بوجود آمده است. از سوی دیگر، ورزش و تفریح و سرگرمی نیز در خدمت به ترویج تابستانی گردشگری کوه موثر بوده است. تنیس، گلف، شنا، اسب‌سواری ابزار کلیدی برای جذب بازدیدکننده به سمت امکانات تفرجگاه در ماه‌های تابستان است. مشکلات اصلی در خصوص توسعه مراکز گردشگری کوه به یک نگرانی رو به رشد برای حفاظت از محیط زیست، ازدحام انسان و ترافیک در کوه‌ها و استفاده شدید از منابع طبیعی توسط گردشگران بدل شده است. بنابراین توجه به اثرات مثبت و منفی ورزش و سلامت در توسعه گردشگری کوه و ارائه راه حل‌های ممکن برای کاهش تأثیرات منفی یکی از الزامات مهم در توسعه پایدار منطقه می‌باشد.

رادیکچی^{۱۷} (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان "گردشگری ورزشی، هم‌افزایی استراتژیک به منظور ارتقاء توسعه پایدار بافت منطقه‌ای، نتیجه گرفت که هم‌افزایی بین گردشگری و ورزش همراه با استفاده از منابع، خدمات و محصولات محلی (فرهنگی و هنری، آثار باستانی محلی، و غیره) موجب توسعه محیط اجتماعی و اقتصادی محیط اطراف آن منطقه خواهد شد. اابسالیامو^{۱۸} (۲۰۱۵) با بررسی تاثیر فرهنگی و ورزشی بزرگ در توسعه پایدار منطقه کازان تاتارستان، نتیجه گرفت که موقعیت موثر از تصویر کازان، موجب ایجاد نام تجاری و افزایش بهبود اعتبار آن در روسیه و در بین جاذبه‌های گردشگری در سراسر جهان برای گردشگران، تجار و سرمایه‌گذاران، وجه نظام آموزشی، محل کار و زندگی در منطقه خواهد شد. تحقیق انجام شده تاثیر فرهنگی و ورزشی رویدادهای بزرگ را در بهبود کیفیت زندگی منطقه را تایید کرده است. اسکولنکرف^{۱۹} (۲۰۱۶) توسعه جامعه پایدار از طریق ورزش و رویدادها را مورد بررسی قرار داد که نشان داد طی دهه‌های گذشته تعداد سازمان‌های مردمی، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های دولتی با استفاده از پروژه‌های ورزشی و رویداد برای اهداف توسعه اجتماعی افزایش یافته است. همچنین نات و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۵) با بررسی تأثیرات میزبانی

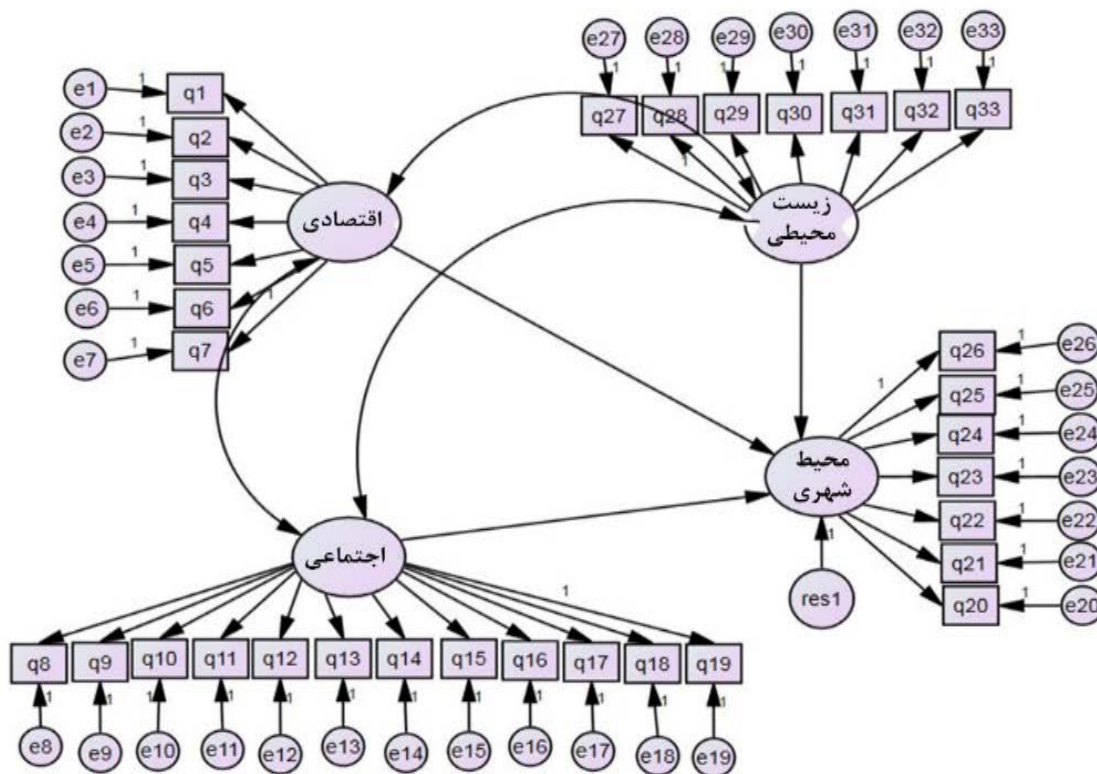
21 Absalyamov
22 Mesjasz-Lech
23 Idilfitria
24 ProQuest

17 Radicchi
18 Absalyamov
19 Schulenkorf
20 Knott

شهر تبریز می‌تواند داشته باشد؟ بنابراین پژوهش حاضر در پی مطالعه آثار اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی ورزشگاه تختی بر محیط شهری منطقه است. بر همین اساس در خصوص اثرات اقتصادی عواملی چون ایجاد اشتغال در محدوده اطراف ورزشگاه، رونق کسب و کار، افزایش در آمد اهالی و افزایش قیمت زمین‌های مسکونی و تجاری منطقه، در اثرات اجتماعی عواملی چون افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی، سلب آسایش ساکنان، افزایش شادابی و نشاط در اهالی منطقه، افزایش درگیری‌ها و نزاع‌های فیزیکی، افزایش گرایش اهالی منطقه به ورزش و در آثار زیست محیطی عواملی چون افزایش سروصدا و آلودگی‌های صوتی، افزایش فضای سبز، ایجاد زباله و نخاله ساختمانی، سایه اندازی ورزشگاه بر محیط اطراف خود، افزایش آلودگی محیط زیست مورد بررسی قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه یکی از کاربری‌های مهم اراضی شهری، اماکن ورزشی می‌باشد، بایستی در طرح‌های مختلف شهری و منطقه‌ای به مولفه‌های متاثر از توسعه پایدار در آن توجه نموده و در این زمینه، مکان‌یابی و اثرات تکوینی این اماکن در شهرها مورد ملاحظه قرار داد.

ورزشگاه محیط زیست اماکن ورزشی بر محیط شهری اثر معناداری دارد. با این حال بین نظرات مردم و مسئولین ورزشگاه در خصوص آثار زیست محیطی ورزشگاه بر محیط شهری تفاوت معناداری بوده است (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰). نتیجه تحقیق فخری (۱۳۸۷) حاکی از آن بود که میانگین‌های حاصله در خصوص اثرات اقتصادی و زیست محیطی ورزشگاه بر منطقه از نظر مردم بزرگتر از سطح متوسط (۳) بود اما در زمینه اثرات اجتماعی و ترافیکی و میانگین‌های حاصله کوچکتر از سطح متوسط (۳) بود (فخری، ۱۳۸۷). یافته سلطان حسینی و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد که میانگین حاصله در خصوص اثرات اقتصادی اماکن ورزشی بر محیط شهری از نظر مردم بزرگتر از سطح متوسط (۳) بوده است (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۸۹).

حال که مساله‌ای در تعیین اثرات مولفه‌های توسعه پایدار اماکن ورزشی بر محیط‌های شهری مطرح می‌شود، و با توجه به اهمیت استراتژیکی استادیوم تختی تبریز در نقاط پر ازدحام شهر تبریز، این سوال قابل طرح است که ورزشگاه تختی تبریز چه اثراتی متناسب با اثرات توسعه پایدار بر محیط شهری در

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

روش تحلیلی Amos^{۲۵} را می‌توان یکی از موفق‌ترین نرم‌افزارهای آماری دانست که جهت محاسبات تحلیل عامل و مدل معادلات ساختاری استفاده می‌شود. هر چند هدف اصلی از طراحی این نرم افزار، مدل‌سازی است اما قابلیت اجرای مجموعه‌ای از تحلیل‌های کمی و آماری معمول نیز بوسیله این نرم افزار وجود دارد. بنا به نظر هومن (۱۳۸۴)، مدل‌سازی معادلات ساختاری یک تکنیک تحلیل چند متغیری بسیار کلی و نیرومند از خانواده رگرسیون چند متغیری است. به بیان دقیق‌تر مدل‌سازی معادلات ساختاری، بسط مدل خطی کلی است که به پژوهشگر امکان می‌دهد مجموعه‌ای از معادلات رگرسیون را به طور هم‌زمان مورد آزمون قرار دهد.

روش تحقیق پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی^{۲۶} از نوع مقطعی بوده و بصورت میدانی انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل ۶۵۰ نفر متشکل از ۲۳۵ نفر در چهار گروه نمونه‌های متفاوت در یک جامعه بوده که در بهره‌برداری از ورزشگاه تختی تبریز به نوعی با هم‌دیگر تعامل دارند. گروه اول شامل کلیه ساکنان اطراف مجموعه ورزشی تختی (باغ شمال) تبریز که تعداد آنها ۱۶۰ نفر بوده، گروه دوم شامل کلیه مسئولین ورزشگاه که تعداد آنها ۱۹ نفر بوده، گروه سوم شامل کلیه مأمورین نیروی انتظامی درگیر در برگزاری مسابقات انجام شده در این ورزشگاه که تعداد آنها ۳۲ نفر بوده، و گروه چهارم شامل نیروهای شهرداری مستقر در اطراف ورزشگاه که تعداد آنها ۲۴ نفر بوده، می‌باشد. روش نمونه‌گیری از نوع نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب و هدفمند است.

برای گردآوری داده‌ها در سه مؤلفه اصلی پژوهش از پرسش‌نامه‌ی پرسش‌نامه فخری (۱۳۸۷)، که در قالب سازه عامل اجتماعی (۱۲ گویه)، عامل اقتصادی (۷ گویه)، عامل زیست محیطی (۷ گویه) و برای محیط شهری از گویه‌های محقق ساخته در قالب مقیاس لیکرت و پنج گزینه‌ای استفاده گردید. بنابراین با توجه به تغییر در گویه‌های پرسشنامه مینا، برای تعیین اعتبار پرسش‌نامه، با ۱۰ استاد دانشگاه با تخصص مدیریت ورزشی، در یک بررسی اولیه پرسش‌نامه را از لحاظ محتوی و شکل مطالعه نموده و پیشنهادهایی در خصوص شفاف‌سازی بهتر برخی سؤالات مطرح نمودند و پس از جمع‌بندی نظرات، پرسش‌نامه نهایی در قالب پژوهش تنظیم شد.

برای بررسی همسانی درونی و پایایی، مقدار آلفا کرونباخ و همبستگی کلی همه عوامل بررسی شد (جدول ۲). ضریب

آلفای کرونباخ، رایج‌ترین برآورد سازگاری داخلی است که این مقدار باید بالاتر از ۷۰٪ باشد (کرونباخ، ۱۹۵۱). از طرفی مقدار آیتم همبستگی کلی متغیر مشاهده شده بزرگتر از ۳٪ پذیرفته است (لین و همکاران، ۲۰۰۶). از این رو سؤال‌هایی که مقدار آیتم همبستگی کلی آنها کمتر از ۳٪ بود یا سؤال‌هایی که مقدار آلفا کرونباخ متغیرهای پنهان با حذف آنها بهبود می‌یافت، و حذف آنها توجیه داشت، به صورت مرحله‌ای حذف گردیدند (جدول ۳). نهایتاً پرسش‌نامه با ۳۳ سؤال اصلی، مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه‌های تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه برابر با ۰٫۸۶ بود. همچنین مقدار آلفا برای سازه‌های عوامل اجتماعی، عوامل شهری، عوامل اقتصادی، عوامل زیست محیطی، به ترتیب، ۸۷٪، ۷۸٪، ۸۹٪، ۷۹٪ بدست آمد. داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Excel در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در سطح آمار توصیفی از جدول توزیع فراوانی، میانگین، میانه، انحراف معیار استفاده شد؛ اما در سطح آمار استنباطی از روش تحلیل عاملی تأییدی به منظور سنجش روایی سؤالات پرسش‌نامه و برای بررسی فرضیات تحقیق و طراحی مدل از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)، از نرم‌افزار AMOS^{۲۳} استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در تحلیل همبستگی رابطه میان متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. ماتریس همبستگی یا کورایانس استفاده می‌شود. در بعضی بررسی‌ها از مجموعه همبستگی‌های دو متغیری، متغیرهای مورد بررسی در جدولی به نام ماتریس همبستگی یا کورایانس استفاده می‌شود. از جمله تحقیقاتی که در آنها ماتریس همبستگی یا کورایانس تحلیل می‌شود، تحلیل عاملی و مدل معادلات ساختاری است. میانگین، انحراف استاندارد، ضرایب آلفا کرونباخ و ضرایب همبستگی میان متغیرهای سازه پنهان در مدل در جدول (۱) آورده شده است. همبستگی‌ها می‌تواند فقط درجه رابطه میان سازه‌ها را آشکار کند. برای درک بیشتر اثر مستقیم و غیرمستقیم میان سازه‌ها، تحلیل بیشتر توسط مدل معادله ساختاری لازم است در این تحقیق، حداقل ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مشاهده شده ۷۷٪ می‌باشد و حداقل مقدار همبستگی متغیرهای مشاهده شده ۷۰٪ است. این نشان می‌دهد که متغیرها دارای سازگاری درونی هستند و در نتیجه همسانی درونی و پایایی پرسش‌نامه مورد تایید قرار می‌گیرد.

25 Analysis of moment structures

26 - Survey

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد، الفای کرونباخ و ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

متغیرها	M	SD	Cronbach's alpha	اقتصادی	اجتماعی	زیست محیطی	محیط شهری
اقتصادی	۱۹,۶۵	۵,۰۸	۰,۸۹	۱			
اجتماعی	۳۷,۷۷	۵,۹۴	۰,۸۷	۰,۹۰	۱		
زیست محیطی	۲۱,۴۵	۲,۸۰	۰,۷۹	۰,۷۹	۰,۹۴	۱	
محیط شهری	۲۳,۳۹	۳,۶۰	۰,۷۸	۰,۷۴	۰,۷۰	۰,۸۰	۱

جدول ۲. شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل پژوهش

اندازه	ملاک	اختصار	شاخص برازش	
معنی دار	بیشتر از ۰,۰۵	P value	عدد معنی داری	مطلق
3.23	۱ تا ۵	χ^2/df	کای دو هنجار شده	
0.92	بیشتر از ۰,۹۰	GFI	شاخص نیکویی برازش	
0.75	بیشتر از ۰,۰۶	PRATIO	شاخص توکر- لویس	تطبیقی
0.75	بیشتر از ۰,۰۸	AGFI	شاخص نیکویی برازش هنجار شده	
0.92	بیشتر از ۰,۹۰	CFI	شاخص برازش تطبیقی	مقتصد
۰,۰۶	بین ۰,۰۵ تا ۰,۰۸	RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	
0.75	بیشتر از ۰,۰۶	PNFI	شاخص برازش مقتصد هنجار شده	

مدل اندازه‌گیری

اولین عاملی که در ارزیابی مدل‌های سنجش، باید مورد توجه قرار گیرد، تک بعدی بودن شاخص‌های مدل است. یعنی هر شاخصی در مجموعه شاخص‌ها، باید با یک مقدار بار عاملی بزرگ، تنها به یک بعد یا متغیر نهفته، بارگذاری گردد. بدین منظور باید مقدار بار عاملی بزرگ تر از ۰,۶٪ باشد و مقدار بار عاملی کوچک تر از ۰,۴٪ کوچک محسوب شده و باید از مجموعه شاخص‌ها حذف گردد (کیفن و استراب، ۲۰۰۵). بنابراین گویه‌هایی که دارای بار عاملی کم بودند، حذف شدند.

بتلنر و چو (۱۹۸۷)، بیان کردند که ویژگی ناهمبسته بودن کلیه خطاها در یک مدل به ندرت با داده‌های واقعی متناسب است. الحاق چنین خطاهایی در مدل‌ها، نه تنها به اعتبار عاملی لطمه‌ای نخواهد زد، بلکه بازنمایی واقع‌گرایانه‌تری را از داده‌های مشاهده شده فراهم می‌کند. بنابراین تصمیم گرفته شد تا از این روش برای برازش دادن بهتر مدل استفاده شود. نرم افزار AMOS²³ یک سری شاخص‌ها برای برازش مدل ارائه می‌دهد. که در جدول ۲ نمایش داده می‌شود.

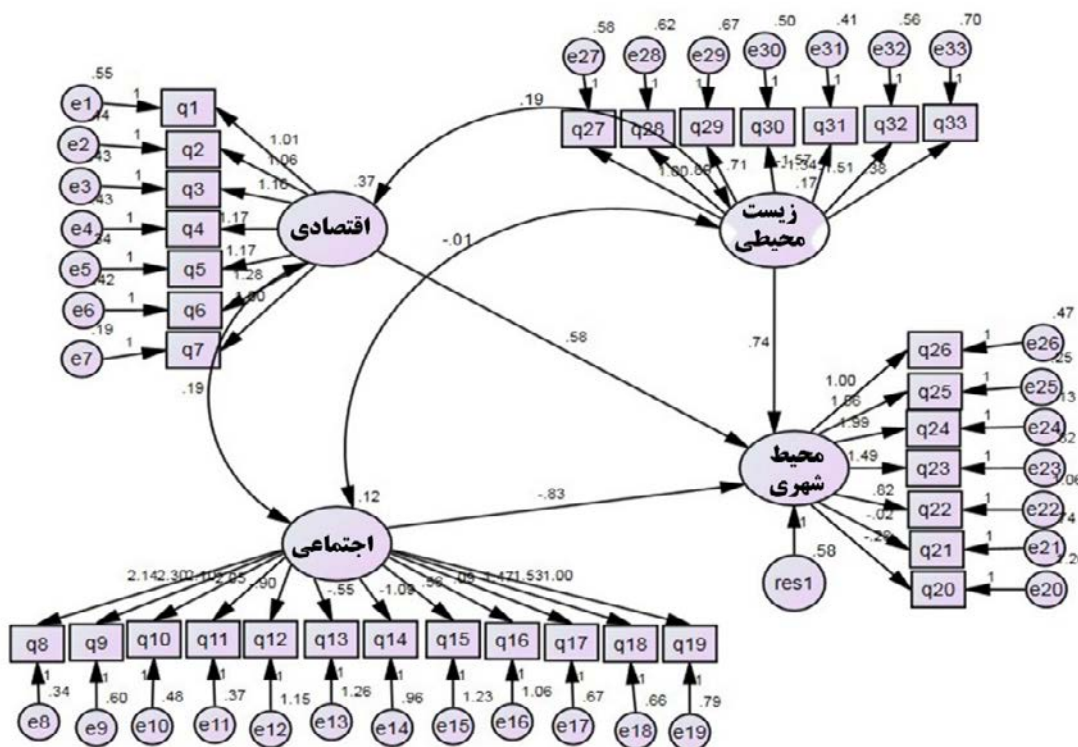
شاخص‌های سنجش مدل اندازه‌گیری توسط نرم افزار AMOS²³ محاسبه گردید و مدل اندازه‌گیری مورد برازش

قرار گرفت. مقدار شاخص‌های کلی برازش در جدول (۲) آورده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ۶ شاخص برازش در محدوده قابل قبول است. بیشتر دانشمندان در مورد نسبت کای اسکوار به درجه آزادی مقادیر بین ۲ تا ۳ را قابل قبول می‌دانند. ولی شوماخر و لومکس در مورد نسبت کای اسکوار به درجه آزادی مقادیر بین ۱ تا ۵ را قابل قبول می‌دانند. در این پژوهش این نسبت ۳,۲۳ به دست آمده است (هنری، ۱۳۹۰). از طرفی زینودین و همکاران^{۲۸} (۲۰۱۵)، در مورد شاخص‌های GFI, AGFI, PRATIO, PNFI, RMSEA, CFI, مقادیر بالای ۰,۷۰ را تأیید می‌کند. همچنین در مورد شاخص‌های GFI, AGFI, PRATIO, PNFI, RMSEA, CFI این پژوهش، به ترتیب ۰,۹۲، ۰,۸۸، ۰,۷۵، ۰,۷۵، ۰,۰۶، ۰,۹۲ بدست آمده است. گفته شده که هرچه این شاخص‌ها به عدد یک نزدیک‌تر باشد، مدل از برازش مطلوب‌تری برخوردار است. شاخص RMSEA براساس خطاهای مدل ساخته شده و معیاری برای بد بودن مدل است. برخی اندیشمندان بر این عقیده‌اند که این شاخص باید کمتر از ۰,۰۵ باشد و برخی دیگر میزان کمتر از ۰,۰۸ را مناسب می‌دانند (هنری، ۱۳۹۰). در این پژوهش مقدار ۰,۰۶ برای این شاخص به دست آمد. توجه به

جدول ۳. وزن‌های رگرسیونی (ضرایب تاثیر) عادی به روش برآورد حداکثر درست‌نمایی

مسیر	Estimate	S.E.	C.R.	P	نتیجه
محیط شهری ---> اقتصادی	۰,۵۸	۰,۱۵	۳,۶۹	***	تأیید شده
محیط شهری ---> اجتماعی	-۰,۸۳	۰,۳۰	-۲,۷۵	۰,۰۰	تأیید نشده
محیط شهری ---> زیست محیطی	۰,۷۳	۰,۱۴	۵,۱۵	***	تأیید شده

*** P<0/001

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش

صحت نتایج و ثبات روش، مدل‌سازی معادله ساختاری در AMOS²³ اجرا شد. نتایج برازش کلی مدل نشان می‌دهد که این ساختار به خوبی با داده‌ها مطابقت دارد (شکل ۲). وزن‌های رگرسیونی (ضرایب تاثیر) عادی به روش برآورد حداکثر درست‌نمایی^{۲۹} در جدول (۳) مشاهده می‌شود.

مجذور همبستگی چندگانه یا SMC برای متغیرهای وابسته مدل محاسبه می‌شود به زبان ساده تر متغیرهایی که دارای مسیر ورودی هستند و از دیگر متغیرها پیکانی به آن‌ها رسم شده است. در شکل ۲ متغیر محیط شهری به عنوان متغیرهای وابسته مدل تحقیق آورده شده به طوری که مقدار SMC برای متغیر "محیط شهری" برابر با ۰,۵۸ می‌باشد یعنی

این که حداقل ۳ شاخص برازش باید در محدوده قابل قبول قرار گیرد (قاسمی، ۱۳۸۹). با در نظر گرفتن این موارد و با توجه به مقادیر نمایش داده شده در جدول ۲، می‌توان گفت که مدل ارائه شده به طور مطلوبی برازش شده است.

مدل ساختاری

حال با توجه به معنادار بودن رابطه‌ی متغیرهای فرضیه‌های پژوهش، می‌توان به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخت. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش بر مبنای مدل‌سازی معادلات ساختاری، مسیرهای علی به همراه ضرایب رگرسیونی و مقادیر شاخص‌های جزئی مربوط در جداول شماره (۳) نشان داده شده است. بنابراین پس از اطمینان از قابل قبول بودن مدل اندازه‌گیری، معادله ساختاری تدوین شد. به منظور ارزیابی

29 Maximum likelihood estimation (MLE)

خارجی همواره در ورزشگاه‌ها فعالیت ورزشی و مسابقه در طول هفته برگزار می‌شود و بر همین اساس، افراد زیادی در طول هفته به ورزشگاه‌ها مراجعه می‌کنند، در حالی که ورزشگاه تختی (باغشمال) تبریز تقریباً در هنگامی که مسابقه‌ای در آن برگزار می‌شود، فعالیت حرفه‌ای دارد و در سایر روزها این ورزشگاه فعالیت زیادی نداشته و بنابراین، به علت عدم حضور مداوم و مستمر مردم در طول روزهای هفته، باز هم درآمد مردم منطقه نیز دستخوش تغییر شده است. این نتیجه در نهایت با نتیجه بدست آمده از پژوهش با پژوهش‌های آسالیامو (۲۰۱۵)، رادیکچی (۲۰۱۳)، سلطان‌حسینی و همکاران (۱۳۸۸) و در خصوص تاثیر اقتصادی ورزشگاه بر محیط شهری همسو بوده ولی با یافته فخری (۱۳۸۷) ناهمخوان می‌باشد.

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد، بین مولفه‌ی توسعه پایدار اماکن ورزشی، عوامل اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر محیط شهری نداشت. یعنی ورزشگاه تختی (باغشمال) اثرات اجتماعی چشمگیری بر منطقه نداشته است. از نظر پاسخگویان ورزشگاه تختی تبریز تأثیر کمی بر افزایش و رواج سرعت، خصوصاً زمان برگزاری مسابقات، افزایش اغتشاش و مزاحمت‌های خیابانی خصوصاً زمان برگزاری مسابقات، سلب آسایش ساکنان منطقه، اشاعه بدآموزی‌های اخلاقی از قبیل فحش و ناسزا در بین جوانان و نوجوانان، افزایش درگیری‌ها و نزاع‌های دسته‌جمعی و افزایش گرایش اهالی منطقه به تماشای مسابقات و رویدادهای ورزشی از داخل ورزشگاه یا تلویزیون و رادیو دارد. علاوه بر این در پژوهش‌هایی نشان داده شده که ورزشگاه‌ها موجب رونق اجتماعی منطقه شده بود. در حالی که برخی از یافته‌ها پژوهش‌های دیگر مانند پژوهش آسالیامو (۲۰۱۵)، مارکویچ و پتروویچ (۲۰۱۳)، فیلگور و همکاران (۲۰۱۳) انجمن مدیریت استادیوم کاوتی انگلستان (۲۰۰۶)، هاگر (۲۰۰۶) و فخری (۱۳۸۷) در زمینه تأثیر ورزشگاه بر بروز رفتارهای ضد اجتماعی و دزدی و افزایش جرم با یافته‌های پژوهش حاضر ناهمسو می‌باشد. در این بین مشاهده می‌شود که ورزشگاه‌ها می‌توانند اثرات اجتماعی ضعیف یا قوی و مثبت یا منفی بدنبال داشته باشد. بروز رفتارهای ضد اجتماعی در زمان مشاهده شکست و یا روند نامطلوب تیم محبوب در فصل مسابقات و مخصوصاً در پایان فصل بیشتر دیده می‌شود و حاصل آن ناهنجاری‌های اجتماعی و فرهنگی و آسیب‌های روانی و روحی است که معمولاً بصورت اوباشگری و پرخاشگری نمایان می‌شود. البته در ورای دیگر این اثرات اجتماعی نباید فراموش کرد که انسجام اجتماعی و گروهی،

به میزان ۵۸ درصد از تغییرات " محیط شهری " توسط متغیرهای مستقل موجود در مدل که از آن‌ها مسیری به متغیر " محیط شهری " وجود دارد، پیش بینی می‌شود.

هنگامی که یک مدل به طور مناسبی مشخص شد و داده‌ها به طور صحیح وارد گردیدند، برازش داده‌ها به مدل فرضی را باید ارزیابی کرد. حال با توجه به معنادار بودن رابطه‌ی متغیرهای میانجی‌گری فرضیه‌های پژوهش، می‌توان به مدل نهایی پژوهش پرداخت. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش بر مبنای مدلسازی معادلات ساختاری در شکل شماره (۲) نشان داده شده است. بنابراین با توجه به نتایج جدول (۳) می‌توان نتیجه گرفت ضرایب مسیر موجود در مدل پیشنهادی همگی در سطح ۰,۰۱ معنی دار هستند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج فرضیه اول حاکی از این بود که، بین مولفه‌ی توسعه پایدار اماکن ورزشی، عوامل اقتصادی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر محیط شهری داشت. بر این اساس، افراد مطلع از وضعیت اقتصادی استادیوم تختی تبریز اذعان داشتند که موقعیت این ورزشگاه در محیط شهری تبریز به گونه‌ای است که توانسته بر اشتغال و کسب و کار منطقه اطراف خود تأثیری داشته باشد. برای رویدادهای ورزشی که در درون جوامع مختلف به وقوع می‌پیوندد دو نوع سرمایه‌گذاری توسط جامعه انجام می‌گیرد. سرمایه‌گذاری که جامعه با به‌کارگیری مالیات‌های عمومی در این زمینه انجام می‌دهد و انتظار دارد که رویدادهای ورزشی توجه تماشاگران و گردشگران ورزشی زیادی را به جامعه و اجتماع آن‌ها جلب نموده و با ورود این ملاقات‌کنندگان رونق تجاری بیشتری در جامعه ایجاد گردد. مانند کره و ژاپن علی‌رغم آن که تا قبل از برگزاری مسابقات جام جهانی فوتبال ۲۰۰۲ با رکود نسبی اقتصادی و کاهش درآمدهای ملی مواجه شده بودند برای هر چه باشکوه‌تر برگزار شدن این دوره مسابقات حدود ۱۰ میلیارد دلار (حدود نیمی از درآمد آن سال ایران) برای احداث و نوسازی ورزشگاه‌ها، جاده‌ها، پل‌ها، هتل‌ها، مراکز تفریحی، اقامتی، توریستی و تأمین امنیت هزینه کردند. سرمایه‌گذاری نوع دیگری برای رویدادهای ورزشی سرمایه‌گذاری خصوصی است که هدف از این نوع سرمایه‌گذاری کسب سودهای آتی و منافع کوتاه مدت می‌باشد که تأثیر مهمی در جامعه برجای نمی‌گذارد. ولی سرمایه‌گذاری جمعی، در زمینه ورزش و رویدادهای ورزشی دارای اهداف و زمینه‌های اجتماعی - اقتصادی وسیع‌تری است. در کشورهای

زمان‌هایی که ورزشگاه تعطیل است، آنها بهتر می‌توانند اثرات زیست محیطی را در منطقه شناسایی کنند. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های پاداش و همکاران (۱۳۹۰) و فخری (۱۳۸۷) مبنی بر تفاوت دیدگاه ساکنین اطراف ورزشگاه با دیدگاه سایر افراد درگیر در فعالیت‌های ورزشگاه همسو بوده و حاکی از تاثیر ورزشگاه تختی تبریز بر عوامل زیست محیطی دارد.

در نهایت جهت استفاده کاربردی از نتایج این پژوهش پیشنهادهایی که برگرفته از یافته‌ها می‌باشد، ارائه می‌شود. با توجه به یافته‌های پژوهش مبنی بر تاثیر ورزشگاه تختی بر عامل اقتصادی منطقه اطراف ورزشگاه، ضرورت ایجاد کاربری‌های تجاری مرتبط با فعالیت‌های ورزشی مانند رستوران‌های ارائه‌کننده غذاهای رژیمی، فروشگاه‌های تخصصی کالاهای ورزشی و مراکز مشاوره ورزشی در اطراف ورزشگاه جهت رونق مشاغل پیشنهاد می‌شود. همچنین جهت توسعه اثرات اقتصادی ورزشگاه تختی بر محیط شهری، پیشنهاد می‌شود برنامه فعالیت ورزشی گسترده و منظمی را برای عموم مردم طراحی و اطلاع رسانی کرده تا حضور افراد بیشتر و ایجاد مشاغل ضروری را در اطراف ورزشگاه شاهد باشیم. پیشنهاد می‌شود مسئولین با مشارکت بخش خصوصی مقدمات ایجاد امکانات رفاهی و تخصصی ویژه ورزشکاران، تماشاگران و مراجعان ورزشگاه تختی را برای توسعه اقتصادی فراهم آورند.

با توجه به پایین بودن میانگین اثرات ناهنجاری‌های اجتماعی ورزشگاه تختی بر محیط شهری، پیشنهاد می‌شود عوامل موثر بر بروز ناهنجاری‌های اجتماعی در اماکن ورزشی توسط مسئولین فرهنگی شناسایی و شاخص‌های مطلوب اثرات اجتماعی اماکن تعیین گردد تا در پیوست فرهنگی اجتماعی سایر مکان‌های ورزشی نیز مورد استفاده قرار گیرد.

با توجه به پایین بودن میانگین بدست آمده در خصوص اثرات زیست محیطی، پیشنهاد می‌شود مسئولین ورزشگاه با همکاری شهرداری منطقه جهت رسیدن به توسعه پایدار زمینه زیباسازی فضای اطراف ورزشگاه تختی و جذابیت بخشیدن به آن را فراهم آورند.

ایجاد زمینه سرگرمی و تفریح در میان هموعان، همسالان و دوستان، ایجاد نشاط و شادابی، تخلیه هیجانات و همنوایی با اقشار مختلف اجتماعی از آثار مثبت وجود ورزشگاه‌ها در محیط شهری است.

نتایج پژوهش نشانگر این موضوع بود که، بین مولفه‌ی توسعه پایدار اماکن ورزشی، عامل زیست محیطی تاثیر مثبت و معنی‌داری بر محیط شهری داشت. در بررسی آثار زیست محیطی ورزشگاه تختی بر محیط شهری مشاهده شد که از نظر پاسخگویان ورزشگاه تختی تبریز بر محیط زیست منطقه اطراف خود تاثیر می‌گذارد. از نظر پاسخگویان ورزشگاه تختی تبریز تاحدودی موجب افزایش آلودگی‌های صوتی در منطقه می‌شود ولی در سایر موارد از جمله توسعه فضای سبز منطقه، سایه‌اندازی بر محیط اطراف ورزشگاه، ایجاد زباله و نخاله، زیبایی بخشیدن به فضای شهری و آلودگی محیط زیست تاثیر بسیار کمی را از خود برجای می‌گذارد. افزایش صداهای بلند در زمان برگزاری رویدادها به علت تشویق تماشاگران و هواداران باشگاه‌ها معمولاً در تمامی ورزشگاه‌های دنیا مشاهده شده است که در تحقیقات پیشین نیز به این عامل پرداخته شده است. شایان ذکر است که علاقه‌مندی به ورزش و فعالیت بدنی موجب شده است که در بیشتر محیط‌های اطراف ورزشگاه‌ها ساکنینی هستند که علاقه و انگیزه بالایی نسبت به فعالیت بدنی و ورزش داشته و ضمن استفاده از این فضاهای ورزشی، اثرات اجتماعی آن را نیز پذیرفته‌اند. این آلودگی‌ها بخصوص در زمان به ثمر رسیدن گل توسط تیم میزبان و یا اعتراض‌های هواداران به داوران یا تیم مقابل بسیار گسترده‌تر می‌باشد. وجود فضای سبز زمین چمن در محوطه زمین ورزش و نیز اطراف ورزشگاه‌ها می‌تواند جلوه زیبا و لذت‌بخشی به محیط شهری دهد و نیز درختان محوطه ورزشگاه تاثیر مثبتی بر پاکیزگی هوای اطراف خواهند داشت. سایه‌اندازی ورزشگاه که موجب کاهش روشنایی در روز، برای منازل اطراف می‌شود، در پژوهش انجمن مدیریت استادیوم کاونتی انگلستان (۲۰۰۶) نیز مورد تأیید قرار گرفته است. با توجه به حضور دائمی ساکنین منطقه در اطراف ورزشگاه در زمان‌های برگزاری مسابقات و

REFERENCES

- Alavi Pour Fatemeh Sadat, Ehsani, Amir Houshang, Saliasi Marzieh, Chahar Azar Faezeh. (2012). Influence of Information and Communication Technology in Sustainable Development of the Environment, Journal of Environmental Education and Sustainable Development, 2010 (Issue 1), 72-53. (Persian)
- Absalyamov, Timor. (2015). the influence of cultural and sport mega-events on sustainable development of the city, Procedia - Social and Behavioral Sciences 188 (2015), pp. 197 – 201.
- Baade, R. A. (1994), Stadiums, Professional Sports, and Economic Development: Assessing the Reality. Published in: Heartland Policy Study, No. 62.

- Brownson .R, C., Elizabeth A. Baker., Robyn A. Housemann, , Laura K. Brennan, MPH, and Stephen J. Bacak . (2001). Environmental and Policy Determinants of Physical Activity in the United States. *Am J Public Health*. 2001 December; 91(12), 379–391.
- Buda, D. (2005). Behavior & Attitude of Student toward Environmental Issues at Faculty of Agricultural, Turkey, *Jurnal of Applied Sciences*, 1224-1227.
- Connelly, S., (2007) "Mapping sustainable development as a contested concept", *Local Environment*, 12(3), 259–278.
- Clavel Paul (1994), *New Geography*, Cyrus Stock, Publisher, Publisher, Pages: 208, Mashhad.
- Chernushchenko, David. (2005). *Sustainable Sports Management*, Translation by Mehri Azadi, Tehran: Publication of the National Olympic Committee of the Islamic Republic of Iran, First Edition.
- Daryaban. Astana Alireza's, Tavakoli, Naghma, Mostafa, Talab Amir. (2015). Investigating the Role of Special Economic Zone in the Development of Rural Areas (Case Study: Salafgan Special Economic Zone - Qom Province), *Regional Planning Quarterly*, Vol. 5, No. 20, pp. 124-111. (Persian)
- Dempsey, N. Brown. C. Bramely. G. (2012), The key to sustainable urban development in uk cities? The influence of density on social sustainability, Volume 77, *Progress in planning*, N77, pp. 89-141 www.elsevier.com/locate/plann, development of the city, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 188 (2015) 197 – 201, Volume 188, 14 May 2015, Pages 197-201
- Fakhri, Reza (2008). Study of the Economic, Social, Traffic and Environmental Impact of Foolad Shahr Filling Stadium on Urban Environment, Master's Thesis, Sport Management, Faculty of Physical Education, Pages 44-47, University of Isfahan. (Persian)
- Freizein, Mousavi Sidiyasof. (2012). Development of Cultural and Social Strategies for the Sustainable Development on the Coast of the Makran Sea, The First Conference on the Development of the Makren Coasts and the Authority of the Islamic Republic of Iran, 3086, 3086 . (Persian)
- Gray, K.A (2005). Feasibility Study for a proposed Stadium, Sports Complex, and Retail Development. Retrieved November 12, 2006 from www.sportkc.org/news/documents/SoccerFinalReport9-29-05.pdf
- Hashemi, Seyyed Manaf (2015), *Iranian Sport Newspaper*, News Code, 42989, March 13, 1394, Tehran. (Persian)
- Hosseinzadeh Delir, Karim, Ghorbani, Rasool and Shakri Firooz Jah, Peri. (2009). Qualitative Analysis and Evaluation of Urban Sustainability Measures in Tabriz City, *Urban and Regional Studies and Researches*, Vol. 1, No. 2, pp. 18-1. (Persian)
- Hoffmann, B.A (2005). Traffic, parking, crowds top local concerns over University of Minnesota stadium. Retrieved November 12, 2006 from www.umn.edu/lookup? pp: 173-174.
- Idilfitria, S, Nur Izzati Mohd Rodzia, Nik Hanita Nik Mohamadb, Suria Sulaimanc. (2015). Public Perception of the Cultural Perspective towards Sustainable Development. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 168 (2015) 191 – 203
- International Olympic Committee. (2015). The Contribution of Sport to the Sustainable Development Goals and the post-2015 Development Agenda, Office of the permanent observer for the international Olympic committee to the united nations, e-mail: IOC-UNObserver@olympic.org, pp: 2-9.
- Kaspar, R.A (1998). Sport, Environment and Culture. Retrieved November 12, 2006 from www.aalfa.Org, Olympic information center, Olympic review pp: 224-232.
- Kargar, Gholamali, Goodarzi, Mahmoud, Asadi, Hasan., Henry Habib (2004), Analysis of the Situation of Sporting Places in the Country and Determining Productivity Factors from the Viewpoints of Journalists and Presentation of the Productivity Model, *Journal of Motion*, No. 27, Pages: 149 -127, University of Tehran. (Persian)
- Knott, B., Swart. K., Visser. W (2015). The impact of sport mega-events on the quality of life for host city residents: reflections on the 2010 fifa world cup, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure* Vol. 4 (1). pp. 1–16.
- Markovic, Jelica J, Petrovic, Marko D. (2013). Sport and Recreation Influence upon Mountain Area and Sustainable Tourism Development, *Journal of Environmental and Tourism Analyses*, Vol. I.1, 80 – 89.
- Mousavi Jahromi Yeganeh. (2013). Investigating the Effect of Economic and Social Factors on the Success of the Nations in the Olympic Games, Master's Thesis, Payame Noor University of Tehran, Faculty of Accounting and Management. (Persian)

- Mokhtari Kushki Davood. (2012). Determining the Social, Economic, Traffic and Environmental Impacts of Tabriz Takhtyad Stadium a research project in collaboration with the General Directorate of Sports and Youth of East Azarbaijan. (Persian)
- Moshiri Sayed Rahim, Rajabi Azita, Rajaei Mohammad Ali. (2006). Study and Evaluation of the Role of Sport Tourism in the Economic, Social, Cultural and Physical Development of Cities, Proceedings of the Regional Conference on Developmental Strategies from a Geographic Perspective, Islamic Azad University, Astara Branch, pp. 24-1. (Persian)
- Mesjasz-Lech, A (2014). Municipal waste management in context of sustainable urban Development, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Vol, 151, pp: 244-256, 151 (2014) 244 – 256
- Navabakhsh, Mehrdad and Arjomand Snazooosh, Ishaq (2009). Basics of Sustainable Urban Development, Sociology Publishers, Pages: 19-17, Tehran. (Persian)
- Ntloko, Ncedo Jonathan & Swart, Kamilla (2008). Sport Tourism Event Impacts on the host community: A Case Study of red bull big wave Africa. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Navorsing in Sport, Liggaamlike Opvoedkunde en Ontspanning*, 2008, 30(2): 79-93.
- Pascual. C, Regidor. E, Martinez. D, ElisaCalle. M, Dominguez. V (2009), socioeconomic environment, availability of sports facilities, and jogging, swimming and gym use. *Health & Place*, Vol. 15, Issue 2, pp. 553-561.
- Padash, donya, Padash, Amin, Nadarian, Masoud, Sultan Hosseini, Mohammad (2011). Study of the environmental effects of sporting places on urban environment, *Journal of Environmental Science and Development*, 2012, No. 3, p. 31-36. (Persian)
- Pflieger, Adam G., Seifried, Chad S., Soebbing, Brian P. (2013). The moral obligation to preserve heritage through sport and recreation facilities, *Sport Management Review* 16 (2013) 378-387, Contents lists available at SciVerse Science Direct.
- Quimbita and Pavel. (2005). Assessing On Environmental Attitude Development Model: Factorthe Influencing Environmental Attitude of College Student. www.sobiad.org
- Radicchi, Elena. (2013). Tourism and Sport: Strategic Synergies to Enhance the Sustainable Development of a Local Context, *Physical Culture and Sport. STUDIES AND RESEARCH*, DOI: 10.2478/pcssr-2013-0007 pp. 44-57.
- Report Information from ProQuest. (2016). UN chief urges mega sport event hosts to help promote sustainable development goals, 08 July 2016 15:26.
- Rajaei, Mohammad Ali. (2006). Investigating the capabilities and potential of sport tourism in Iran and its impact on the development of cities, national congress, sports. (Persian)
- Rostamzadeh Parviz, Sadeghi Hosein, Assari Abbas, Yavari Kazem. (2014). The Effect of Government Investment in the Sport Section on Economic Growth in Iran, *Quarterly Journal of Economic Research (Sustainable Growth and Development)*, Fourteenth, No. 4, Winter 2014, pp. 210-177. (Persian)
- Santo. CH A (2005), The Economic Impact of Sports Stadiums: Recasting the Analysis in Context, *journal of urban affairs*, Vol. 27, Issue. 2, pp. 177-192.
- Sadeghi Saleh, Ghaemi Alzahra. (2012). the Study of the Relationship between Environmental Education and Environmental Protection Behaviors (Case Study: Babol High School Students), Year 1, Issue 3, pp. 79-67. (Persian)
- Safiyah, Daman Bagh. (2013). Evaluation of Sustainable Urban Development Indicators with Emphasis on Social, Physical and Urban Indicators (Case Study: Ahwaz City's Eight Areas). *Quarterly Journal of Urban Planning Studies*, First Year, No. 3, Autumn 2013, pp. 54-29. (Persian)
- Sepahand Reza, Arefnejad Mohsen. (2013). Prioritizing Indicators of Sustainable Urban Development with Group A Analytic Approach (Case Study in Shahr Esfahan), *Urban Planning Studies Quarterly*, First Year, First issue, Spring 2013, pp. 59-43. (Persian)
- Sultan Hosseini, Mohammad, Mojtahedi, Hossein, Nadarian, Masoud, Hojjat, Abedin (2010). Investigating the Economic Effects of Exercise Places on the Environment of the City of Isfahan, *Olympic Games*, Eighth Year, No. 3, Successive 51, p. 59-67. . (Persian)
- Sultan Hosseini Mohammad, Salimi Mehdi, Salimi Mansoureh, Lotfi Mojtaba. (2013). Prioritizing the Social and Economic Effects of Sport Places on the Urban Environment (A Case Study of Yazd City). *Urban and Regional Studies and Research*, Vol. 4, No. 16, pp. 88-65. (Persian)
- Sultan Hosseini, Mohammad, Ali Dost Qahfarhi Ibrahim, Farahani Abvafzl. (2013). Strategies to study the environmental and traffic impacts of sports facilities in Yazd on its urban environment. *Sports Management Studies*, No. 24, pp. 30-15. (Persian)

- Sha'banpour Moses. (2007). Role of Armed Forces in National Sustainable Development, Political-Social Quarterly of Authority, First Year, No. 2, the Political Bureau of Political Science. (Persian)
- Shokouhi, Hossein (2004), Geography Philosophy, Twelfth Edition, Guitatology Papers Pages: 174-178, Tehran. (Persian)
- Schulenkorf, N. (2016). Sustainable community development through sport and events: A conceptual framework for Sport-for-Development projects, Sport Management Review, vol 15, pp 1-12
- Siegfried. John J& Zimbalist. A (2000). The Economics of Sports Facilities and Their Communities. The Journal of Economic Perspectives, Vol. 14, Issue. 3, pp. 95- 114.
- Sirard J, Pate RR. (2001). Physical activity assessment in children and adolescents. Sports Med; 31:439-454.
- Soubotina, Tatyana P. (2004), Beyond Economic Growth: An Introduction to Sustainable Development, Second Edition, WBI Learning Resources Series, World Bank Institute, pp:8-11.
- Varol, C., Ercoskun, O., Gurer. Y. (2010),"Local participatory mechanisms and collective actions for sustainable urban development in Turkey", Habitat International.xxx. Article in Press.
- Watson, J.A (2002). The Impact of the Manchester 2002 Common wealth Games. Retrieved November 12, 2006 from [http://www. Manchester. Gov. corporate, games, impact, pp. 174.](http://www.Manchester.Gov.corporate,games,impact,pp.174)
- Wilson, R. (2006). The economic impact of local sports events: significant, limited or otherwise? A case study of four swimming events, Managing Leisure, 11, 57-70.
- Zahedi Shamsuddin, Najafi Gholamali. (2006). Conceptual Expansion of Sustainable Development, Moderator Magazine, Human Sciences, No. 49, 73-46. (Persian)

